

Publieksjaarverslag 2022

VOOR EEN GOED LEVEN MET EEN VERSTANDELIJKE BEPERKING

Voorwoord door Carlo Schuengel

MT-lid, academisch leider

De coronapandemie heeft mensen met verstandelijke beperkingen en de mensen om hen heen extra zwaar geraakt. Er zijn nog steeds naweeën van deze periode en COVID-19 vormt voor velen nog steeds een risico. Toch zagen we in 2022 toenemende ruimte en tijd voor andere kwesties. Activiteiten die in de wacht waren gezet, werden weer opgepakt, zoals de implementatie van methodieken voor het terugdringen van onvrijwillige zorg.

Maar ook nieuwe projecten konden van start gaan, waarbij weer volop deelnemers werden geworven en ook gevonden. In dit jaarverslag komen enkele voorbeelden langs. Het is fantastisch dat mensen met beperkingen, naasten en professionals tijd uittrekken om mee te doen aan onze onderzoeken en activiteiten. Dit doen zij vaak zonder daar op de korte termijn iets voor terug te verwachten; de motivatie is gericht op het algemeen belang en de lange termijn. Daarom willen we vanuit Viveon zoveel mogelijk delen over wat er met de inzet van velen gebeurt. Via dit jaarverslag, onze nieuwsbrief, sociale media en onze website. En natuurlijk via fysieke bijeenkomsten, nu dit weer kan. Op die bijeenkomsten gaat het gesprek steeds vaker over visies en toekomst. Termen als passende zorg en arbeidsmarktproblematiek komen langs. De ondertoon is vaak ernstig, met zorgen over de houdbaarheid van het stelsel. Vanaf het begin van Viveon hebben we de persoon met de beperkingen, diens levensloop en de mensen in hun omgeving centraal gesteld. De inzichten, lessen, hulpmiddelen en interventies die dit oplevert kunnen hopelijk dienen om zorg en ondersteuning niet alleen te behouden maar ook beter af te stemmen op wat mensen nodig hebben voor een goed leven. Wij zijn als Viveon blij dat we gesprekken daarover kunnen organiseren en met onze projecten voor discussie kunnen leveren. De positieve evaluatie van de commissie van ZonMw in 2022 over onze werkwijze als academische werkplaats geeft ons vertrouwen in de goede richting waarin we ons begeven.

Broedplaatsen

bijeenkomsten waar ideeën tot bloei komen

Binnen Viveon organiseren we zogenaamde Broedplaatsen. Dit zijn bijeenkomsten, fysiek of online, over vragen of ideeën rond de thema's van Viveon. Het doel van de Broedplaatsen is om gezamenlijk een vraag of idee vanuit de perspectieven van belanghebbenden te verkennen. Zo planten we samen het idee in een vruchtbare bodem om het tot groei te laten komen in een wetenschappelijk onderzoek. Je kunt meer lezen over de [Broedplaatsen](#) op onze website.

Planten: een broedplaats waarin wetenschappers, zorgprofessionals en ervaringsdeskundigen kennisvragen *ontdekken*.

Kweken: een proces waarin stakeholders samenkomen en kennisvragen wetenschappelijk *onderzoeken*.

Oogsten: *ontwikkelen* van onderzoeksresultaten tot werkbare oplossingen voor de zorgdriehoek van zorgprofessional, cliënt en naasten.

In 2022 organiseerde Viveon vier Broedplaatsen. Hieronder worden er twee uitgelicht.

4

Broedplaatsen

Bagage voor gedragswetenschappers

Op initiatief van de 's Heeren Loo Academie organiseerde Viveon een broedplaats over de toerusting van de gedragswetenschapper voor de praktijk van de gehandicaptenzorg. In deze tijd van krapte op de arbeidsmarkt is het heel belangrijk om goede mensen te vinden en te binden aan een zorgorganisatie. Vanuit de praktijk van 's Heeren Loo en de Academie komen signalen dat de opleiding van gedragswetenschappers en dat wat de praktijk biedt en vraagt, beter op elkaar kan worden afgestemd.

Samenwerking, begeleiding en behandeling, vaardigheden en kennisuitwisseling zijn bij 's Heeren Loo belangrijke elementen in het functieprofiel van de gedragswetenschapper. Deelnemers deelden tijdens de broedplaats de wens dat gedragswetenschappers zich tijdens en ook na hun academische opleiding op deze punten meer zouden kunnen ontwikkelen. Hier kunnen de universiteiten meer aan doen, naast het evalueren van de initiatieven die hiertoe al recent zijn ondernomen. Maar ook een stimulerende en veilige leer-werkplek draagt hieraan bij. Door in te zetten op kennisuitwisseling en samenwerking kunnen verbetering van kwaliteit van de zorg, mooi werk en werkplezier hand in hand gaan. Deelnemers aan de Broedplaats waren begeleiders, gedragswetenschappers, managers zorg, beleidsmedewerkers, HR-adviseurs, opleiders, studenten pedagogische wetenschappen, onderzoekers, ervaringsdeskundige cliënten en ouders.

De opgehaalde perspectieven zullen worden uitgewerkt tot aanbevelingen voor kennisuitwisseling, samenwerking, begeleiding en behandeling. Binnen projecten die voortkomen uit de aanbevelingen zal worden gezocht naar verbinding met kennisontwikkeling.

Broedplaats trauma

Mensen met een verstandelijke beperking hebben een verhoogd risico op het ontwikkelen van traumaklachten of een posttraumatische stressstoornis (PTSS). Toch worden traumaklachten en PTSS bij mensen met een verstandelijke beperking vaak nog onvoldoende herkend of toegeschreven aan andere psychiatrische problematiek. Bij 's Heeren Loo constateerden zorgprofessionals dat er te veel variatie is in de signalering, diagnostiek en behandeling van trauma en PTSS bij de doelgroep. Zij ervoeren weinig houvast en overzicht in de beschikbaarheid van op wetenschap gebaseerde instrumenten en interventies en het verantwoord inzetten hiervan.

In de reactie hierop organiseerde Viveon een broedplaatsbijeenkomst met zorgprofessionals, wetenschappers en ervaringsdeskundigen met als doelen een behoeftepeiling en een eerste aanzet tot een kennisproduct te doen. Voor Viveon is traumabehandeling een interessant onderwerp omdat er al veel praktijkkennis en ervaring aanwezig is, maar desondanks nog veel onzekerheden bestaan over wat werkt. Bij uitstek een onderwerp voor een academische werkplaats waarbij we veel kunnen leren van praktijksituaties. Tevens sluit het thema goed aan bij het Viveon-thema: Gezin, zorg- en levensloop. Uit de broedplaats werd opgehaald dat er een gezamenlijke behoefte is aan een richtlijn waarin kennis wordt gebundeld en toegankelijk is. En waardoor bovendien kennishiaten zichtbaar worden, als vertrekpunt voor verder wetenschappelijk onderzoek.

Mijlpalen in lopend onderzoek

Leidend voor de inhoud van Viveon-projecten is de bijdrage aan zinnige zorg: zorg waarvan een positief effect kan worden verwacht op het leven van cliënten, naasten en zorgprofessionals. Daarbij vindt elk project plaats in co-creatie met de belanghebbenden van de resultaten van het onderzoek. Inhoudelijk richten we ons op de volgende thema's.

4

Thema's

1. **Autonomie en Vrijheid**
2. **Gezin, Zorg en Levensloop**
3. **Ontwikkelen en Leren bij Kinderen en Volwassenen**
4. **Infrastructuur en Datawetenschap**

Autonomie en Vrijheid

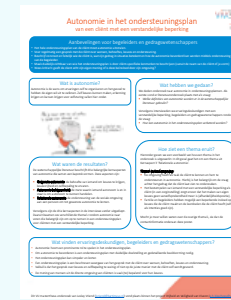
Zelf kunnen bepalen wat er in je leven en met jou gebeurt is van groot belang voor iedereen. Mensen met een verstandelijke beperking krijgen niet altijd de vrijheid die ze willen. Onder het thema Autonomie en Vrijheid doen we onderzoek naar hoe cliënten op een voor iedereen prettige manier eigen regie kunnen hebben over hun leven.

Vrijheid en Veiligheid

Masterthese - autonomie in het ondersteuningsplan

Zelf keuzes maken of zelf mogen bepalen wat je doet is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Cliënten met een verstandelijke beperking krijgen daar niet altijd de kans toe. Om hier verandering in te brengen deed Lesley Vriend onderzoek naar hoe autonomie beter zichtbaar gemaakt kan worden in ondersteuningsplannen. Zij ging op zoek naar de kern van autonomie: wat is dat eigenlijk precies? Ook onderzocht ze wat er verbeterd kan worden in ondersteuningsplannen. Naast een zoektocht in eerder onderzoek interviewde ze ervaringsdeskundigen met een verstandelijke beperking, begeleiders en gedragswetenschappers.

Hieruit volgden aanbevelingen voor zorgprofessionals in de verstandelijk gehandicaptenzorg. Daar kunnen ze in de praktijk direct mee aan de slag zodat cliënten meer autonomie krijgen en dit vastgelegd wordt in hun ondersteuningsplan. De aanbevelingen zijn samengevat in een poster.

Klik op de poster om deze te vergroten

Zina Salhi

student-assistent Vrijheid en Veiligheid

Student-assistent

'Ik vind het heel leuk dat theorie en praktijk heel erg gecombineerd worden in het onderzoek. In mijn studie mis ik toch de praktijk en als student-assistent leer ik de andere kant nu ook kennen. Ik vind het ook een gezellige werksfeer met aandacht voor iedereen. Als je aangeeft iets nieuws te willen leren dan kan dat en mag je daarmee aan de slag.'

Doordat onderzoek en implementatie in dit onderzoek direct met elkaar verbonden zijn, is de invloed van het onderzoek op de praktijk heel direct. In de leerwerkgemeenschap voor de implementatie van MDET wisselen implementatiemedewerkers van 's Heeren Loo, Amerpoort, S&L Zorg en Prisma hun kennis en ervaringen met implementatie uit. Daarbij maken ze gebruik van de wetenschappelijke kennis die onderzoekers deelden en verhalen van ervaringsdeskundige cliënten.

Daling registraties onvrijwillige zorg bij 's Heeren Loo na invoering Wet zorg en dwang

Uit onderzoek van Viveon blijkt dat het aantal registraties onvrijwillige zorg bij cliënten met probleemgedrag van 's Heeren Loo is afgenomen na de invoering van de Wet zorg en dwang (Wzd) op 1 januari 2020. Met deze daling wijkt 's Heeren Loo af van de landelijke trend. Die laat zien dat de introductie van de Wzd weliswaar op gang is gekomen, maar op tal van punten nog moeizaam verloopt. Het onderzoek is gepubliceerd in het Journal of Intellectual Disability Research.

Doel van het Viveon-onderzoek was het effect na te gaan van de introductie van de Wzd. Ging het aantal registraties van onvrijwillige zorg bij cliënten met probleemgedrag omlaag in 2020 en 2021? Uit het onderzoek blijkt van wel. "Ondanks de tijdsdruk en de coronastress heeft iedereen bij 's Heeren Loo hard gewerkt om onvrijwillige zorg van cliënten met probleemgedrag terug te dringen. Dat dit gelukt is, is een enorme opsteker. Niet alleen voor de cliënten en het personeel, maar ook als extra motivatie voor medewerkers en cliënten bij andere instellingen", vertelt onderzoeker Esther Bisschops, gedragswetenschapper bij 's Heeren Loo en onderzoeker bij Viveon.

Binnen de sector wordt kritiek geuit dat de resultaten van de nieuwe regels lang op zich laten wachten en dat de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) en Wzd als werkbare wetten mislukt zijn. Ook een eerste wetenschappelijke wetsevaluatie in opdracht van ZonMw is niet positief.

In de aanloop naar de invoering van de Wzd heeft 's Heeren Loo grote investeringen gedaan in de voorbereiding en ondersteuning van medewerkers. Hiermee werd voldaan de randvoorwaarden om de implementatie te laten slagen en daarmee aan de letter en de geest van de wet te voldoen. Esther Bisschops: "De daling die we zien, betekent dus dat de toepassing van de Wzd zijn werk doet en onvrijwillige zorg in de dagelijkse zorgpraktijk wordt afgebouwd. Het vereiste multidisciplinaire overleg met de cliënt en alle betrokkenen, en de verplichting een stappenplan te doorlopen en op zoek te gaan naar minder ingrijpende vormen van zorg, werpt duidelijk zijn vruchten af."

Een uitgebreidere uitleg van het onderzoek is te lezen via viveon.nl. Het wetenschappelijke artikel dat hierover is gepubliceerd is te vinden via het [Journal of Intellectual Disability Research](https://doi.org/10.1002/jid.2500).

Zelfbepaling & transities - Unieke inzichten in psychologische behoeften van mensen met (Z)EVMB door naasten

Naast lichamelijke basisbehoeften hebben mensen met (zeer) ernstige verstandelijke en meervoudige beperkingen ((Z)EVMB) ook psychologische basisbehoeften, net als iedereen. Maar wat betekenen deze algemene basisbehoeften nou precies voor mensen met (Z)EVMB?

In een nieuwe studie interviewden we naasten en legden zij ons uit hoe zij de betekenis zien en hoe de omgeving van iemand met (Z)EVMB kan ondersteunen in het vervullen van deze behoeften.

In de psychologie kennen we de 'zelfdeterminatietheorie'. Deze theorie beschrijft dat ieder mens drie psychologische basisbehoeften heeft: autonomie, competentie (vaardigheden) en verbondenheid. Vervulling van deze drie basisbehoeften draagt bij aan zelfbepaling en kwaliteit van leven van ieder mens.

De resultaten van het onderzoek laten zien dat basisbehoeften voor mensen met (Z)EVMB vaak heel subtiel zijn en een eigen betekenis hebben. Basisbehoeften worden niet altijd bewust geuit. Het vraagt een vertrouwde afstemming om de behoeften te herkennen. Het gaat bij mensen met (Z)EMVB niet alleen om het zelf kunnen kiezen. Juist ook het genieten en het kunnen ervaren van de dingen die iemand leuk vindt zijn belangrijk. Ook zinvolle interacties met anderen horen daarbij.

We ontdekten dat naasten van mensen met (Z)EVMB unieke inzichten kunnen geven in de mogelijkheid om basisbehoeften te kunnen vervullen. Op basis van de data ontwikkelden we een model dat laat zien hoe complex het ontdekken van basisbehoeften voor naasten kan zijn. Basisbehoeften blijven vaak onduidelijk, omdat signalen eerst opgewekt, opgemerkt én juist geïnterpreteerd moeten worden. Ook als basisbehoeften wél duidelijk zijn, kunnen zij niet altijd ondersteund worden. Alle resultaten zijn omgezet in een model. Het ontwikkelde model kan bijdragen aan een beter wederzijds begrip tussen mensen met (Z)EVMB, hun naasten en zorgverleners.

Wil je het hele artikel lezen? Dat kan via [deze website](#).

Gezin, Zorg en Levensloop

Opgroeien met een verstandelijke beperking doe je niet alleen. Vaak is er een heel gezin bij betrokken: opvoeders, brussen, grootouders en daarnaast nog vele zorgprofessionals. Binnen het thema Gezin, Zorg en Levensloop doen we onderzoek naar de ondersteuning die naasten nodig hebben en hoe de zorg zich naast cliënten breder kan richten op de gehele omgeving van iemand met een verstandelijke beperking.

Ouders in Evenwicht

Veiligheid en verbondenheid in het team

Minke Verdonk werkt als ouder-onderzoeker in de projectgroep van Ouders in Evenwicht: "Ik vind het erg fijn en waardevol om mijn eigen kennis en ervaring in te kunnen brengen en op die manier een bijdrage te leveren aan het verder verbeteren van de zorg en begeleiding voor ouders van kinderen met een beperking.

Deel uit maken van een divers projectteam is prettig omdat je voelt dat ouder-onderzoekers, zorgprofessionals en onderzoekers elkaar aanvullen, ieder vanuit eigen expertise.

Voorwaarde is dat iedereen zich veilig en verbonden voelt en iedereen de ruimte voelt om eigen ideeën in te brengen. Dit is bij onze projectgroep zeker het geval. Als ervaringsdeskundige ouder én ouderbegeleider heb ik (nog meer) oog voor hun perspectief en kan ik mij inleven in hoe iets op hen overkomt (een bepaalde omschrijving, vraag) waardoor ik o.a. mee kan denken over vragenlijsten, benadering en toon."

Minke Verdonk

ouder-onderzoeker in de projectgroep
van Ouders in Evenwicht

Ouders in Evenwicht
doorgaan als de kinderen voor gaan

Update Praktische Handreiking voor Zorgprofessionals: burn-out bij ouders

De handreiking voor zorgprofessionals is in 2022 geüpdatet op basis van nieuwe onderzoeksresultaten en inzichten. Hiermee sluit de informatie beter aan bij de laatste ontwikkelingen en kennis. Daardoor is de handreiking nog beter toe te passen in de praktijk.

De handreiking en meer informatie is te vinden op [Praktische handreiking voor zorgprofessionals: burn-out bij ouders | Viveon](#).

Vrouwen met VB vaker bij huisarts voor zwangerschap

Viveon en collega's van de Academische Werkplaats Sterker op Eigen Benen ontdekten dat vrouwen met een verstandelijke beperking vaker dan gemiddeld bij de huisarts komen omdat ze zwanger zijn, of omdat ze vermoeden zwanger te zijn. Daarbij noteert de huisarts vaker een ongewenste zwangerschap en is de kans op een levende geboorte kleiner. Dit komt door het hogere aantal abortussen maar ook door het hogere aantal miskramen bij deze doelgroep. Dit wijst erop dat vrouwen met een verstandelijke beperking hogere medische risico's lopen bij een zwangerschap. [Lees meer over het onderzoek in het artikel op onze website.](#)

Ontwikkelen en Leren

Een leven lang mogen leren en ontwikkelen is een recht voor iedereen. Ook voor mensen met een verstandelijke beperking. Dat is alleen nog niet altijd vanzelfsprekend en vraagt regelmatig om maatwerk. Daarnaast willen zorgprofessionals zich binnen hun werk blijven ontwikkelen. Binnen het thema Ontwikkelen en Leren onderzoeken we wat cliënten en zorgprofessionals nodig hebben om zich te kunnen ontwikkelen en te blijven leren.

Onderzoek SIVT-V brengt boosmakende sociale situaties voor (jong)volwassenen met een LVB in beeld

In het jaar 2022 is binnen het SIVT-V project intensief samengewerkt met ervaringsdeskundigen en onderzoekers om inzicht te krijgen in sociale situaties die bij (jong)volwassenen met een verstandelijke beperking tot boosheid kunnen leiden. Door interviews en focusgroepen met (jong)volwassenen met een licht verstandelijke beperking en gedragsdeskundigen te houden, is waardevolle kennis opgedaan over een passende inhoud van een praktijkgericht instrument gericht op sociale informatieverwerking. Bovendien geven deze sociale situaties inzicht in welke situaties kunnen leiden tot boosheid. Dat is waardevolle informatie voor onder andere begeleiders en gedragsdeskundigen om gedrag beter te begrijpen en hopelijk te voorkomen dat het zich verder voordoet. Hierover gaan we een Nederlandstalig artikel te schrijven.

Hoogtepunt voor de onderzoekers is de participatieve manier waarop dit onderzoek wordt uitgevoerd. Op een gelijkwaardige manier en in afstemming met elkaar zijn de sociale situaties in kaart gebracht. Duidelijk was dat de (jong)volwassenen met een licht verstandelijke beperking heel vaardig zijn om aan te geven welke sociale situaties voor hen van belang zijn.

Leer- en ontwikkelsprint (LOS)

Viveon zet zich in voor versterking van de leervaardigheden en inhoudelijke kennis van medewerkers op de werkvloer. Studenten van 's Heeren Loo Praktijkleren en medewerkers gingen daarom aan de slag met de Leer- en Ontwikkelsprint; een innovatieve werkvorm voor samen leren op de werkplek. Een uitdaging, gekozen door de tutor en afgestemd met het team van zorgprofessionals vormt de start van een sprint. Daarna begeleidt de tutor het Do, Reflect, Share proces en de sociale interactie in het team. Binnen de sprint wordt elke zorgprofessional na het doen en delen van zijn of haar ervaring, door reflectievragen en kennisdeling in het sprintteam, uitgedaagd tot nieuw werkgedrag. De sprint eindigt met een individuele leerconclusie voor iedere deelnemer en een gezamenlijke leerconclusie van het hele team.

Masterthese LOS en de leerdoelen van 's Heeren Loo

Maartje Dijkstra onderzocht voor haar Masterthese of de Leer- en Ontwikkelsprint kan bijdragen aan de doelen van het praktijkgestuurd leren binnen 's Heeren Loo: zelfgestuurd leren, effectief samenwerken en intrinsieke motivatie. Uit het onderzoek komt dat deelnemers enigszins nieuwe leerervaringen en samenwerkende reflecties ervoeren tijdens de LOS. Ook ervoeren zij door de LOS enige zelfstandigheid, verbinding en het gevoel dat ze goed waren in hun werk tijdens hun dagelijkse werkzaamheden. Tenslotte gaf het onderzoek inzicht in belemmerende en bevorderende factoren, die het al dan niet ervaren van zelfgestuurd leren, effectieve samenwerking en intrinsieke motivatie door de deelnemers kunnen verklaren. Denk hierbij aan factoren als de grootte van het sprintteam, de diversiteit van de groep, het aantal sprints en de wijze van sturing door de tutor. Dit onderzoek maakt hiermee inzichtelijk welke keuzes er nog gemaakt moeten worden als 's Heeren Loo de Leer- en Ontwikkelsprint zou willen implementeren.

Corinda Witteveen-van der Plas

trainer van werkbegeleiders

LOS in de praktijk

Corinda Witteveen - van der Plas is trainer van werkbegeleiders en werkt met de Leer- en ontwikkelsprint: 'De LOS heb ik ervaren als een vernieuwende tool. Ik kan hem inzetten om medewerkers te laten reflecteren op hun handelen in de praktijk. Vanuit mijn rol als trainer van werkbegeleiders kan ik ze met de LOS de door hun geleerde vaardigheden buiten de training toepassen in de praktijk. Vervolgens reflecteren we samen en leren ze van elkaar waarbij ik een rol als coach aanneem. De LOS geeft de mogelijkheid om de opbrengsten van de aangeboden trainingen te verhogen. Daarmee draagt het bij aan kwalitatief goede begeleiding van studenten die wij zo hard nodig hebben binnen de zorg.'

DIAG-platform gelanceerd en onderzoek gestart

'Ik kan het zelf!' is van start gegaan rondom het Diagnostisch Instrument Adaptief Gedrag (DIAG). In oktober 2022 werd het online platform opgeleverd. Dit platform biedt informatie en praktische handvatten over adaptieve vaardigheden en het is de plek waar het DIAG te vinden is. Daarnaast is het platform de plek waar gedragswetenschappers zich kunnen aanmelden om deel te nemen aan het onderzoek.

Met het DIAG kunnen gedragswetenschappers en zorgbegeleiders de adaptieve vaardigheden van mensen met een matige tot ernstige verstandelijke beperking meten. Ze krijgen ook aanbevelingen over hoe een cliënt nieuwe dingen kan leren en in de praktijk kan toepassen. Vandaar de projectnaam: Ik kan het zelf!

Meer over het DIAG is te vinden op [Het DIAG platform](#). Ook kan je je daar nog aanmelden voor het onderzoek naar het DIAG.

Wat zijn adaptieve vaardigheden?

Adaptieve vaardigheden (voorheen: sociale redzaamheid genoemd) zijn de vaardigheden waarmee iemand zich kan redden in het dagelijks leven. Dit zijn vaardigheden die nodig zijn om keuzes te maken, zelf regie te nemen

en mee te kunnen doen. Denk aan (onderdelen) van zelfverzorging, zoals wassen, tandenpoetsen en aankleden. En ook aan (onderdelen van) huishoudelijke taken en aan lezen, schrijven, gebruik maken van het OV, problemen oplossen en communiceren.

PLIGT-resultaten meegenomen in 'Samen zorgen, samen leren': duurzame cliëntparticipatie in het onderwijs

In de pilotstudie PLIGT onderzochten wij hoe we gezinnen met zorgintensieve kinderen en andere cliënten duurzaam kunnen betrekken bij het onderwijs van de opleiding Pedagogische en Onderwijswetenschappen (POW) aan de VU. Hiermee willen wij studenten beter voorbereiden op de praktijk. Cliënten kunnen op die manier bijdragen aan de vorming van de toekomstige zorgverlener. Dit onderzoek verzamelde meningen en ideeën van cliënten, studenten en onderwijspersoneel van de opleiding POW. PLIGT is ondertussen afgerond.

De resultaten van het onderzoek van Viveon zijn in 2022 meegenomen in het project 'Samen zorgen, samen leren' dat succesvol is opgestart binnen de opleiding Geneeskunde aan het VUmc. Anne de la Croix heeft hiervoor de Comeniusbeurs ontvangen. Hierin worden ouders nu opgeleid tot parent-educators en ze worden ingezet in een divers aanbod aan vakken voor eerstejaars. Daarnaast wordt de participatie van ouders in vakken binnen POW verder uitgebreid en zijn er nu vijf vakken waarbij ouders mede-docenten zijn.

Jolanda Westera
scientist practitioner

'Ik ben wetenschappelijk onderzoeker ja, maar in hart en nieren toch echt een praktijkmens.'

Prevalentie, beloop en behandeling van angst bij jongeren met een LVB

Ook al ligt Jolanda's hart bij de praktijk, onderzoek heeft haar ook altijd aangetrokken. Ze begon haar carrière in de praktijk maar is vanuit daar alsnog het onderzoek ingerold. Ze combineert inmiddels beide. In haar werk als gedragswetenschapper ontstond steeds meer bewustwording dat er onder het externaliserende gedrag van jongeren veel internaliserende problematiek schuilging. Toen er in een lopend onderzoek een plek als onderzoeker vrij kwam wilde Jolanda die plek graag opvullen om de internaliserende problematiek nader te onderzoeken.

Jolanda: 'Voor mij gaan praktijk en wetenschappelijk onderzoek hand in hand. Ik vind het mooi om in mijn werk beide te kunnen combineren. Die wisselwerking tussen praktijk en wetenschap, waarbij over en weer van elkaar geleerd wordt én elkaar inspireren, dat vind ik bij Viveon. Daar krijg ik energie van! Mijn drive voor dit onderzoek is een logisch gevolg van mijn passie om bij te dragen aan een beter leven en een betere behandeling voor deze jongeren. Zij moeten al zoveel obstakels overwinnen in hun leven. Daar met mijn onderzoek een steentje aan bij te dragen, is mijn doel.'

Wil je het hele artikel lezen? [Lees het hier.](#)

Hoopvolle resultaten voor Trauma Screener LVB en Diagnostisch Interview

In 2022 rondde de dataverzameling voor het onderzoek naar de Trauma Screener LVB en het Diagnostisch Interview (DITS-LVB-volwassenen) succesvol af. In totaal deden er 97 mensen mee. De resultaten zijn veelbelovend: de screener lijkt een goede voorspeller te zijn voor PTSS. Met de screener kan PTSS sneller herkend worden bij mensen met een LVB, waardoor passende behandeling kan worden geboden. In een focusgroep en onderzoeksgroep is verkend hoe bepaald kan worden bij welke scores in de screener iemand verder getest moet worden op PTSS. De resultaten van het onderzoek naar de DITS-LVB-volwassenen zijn ook positief.

In de praktijk is er veel belangstelling voor de screener; professionals geven aan dat ze deze graag willen gebruiken.

Infrastructuur en Datawetenschap

Zorgorganisaties verzamelen aan de lopende band gegevens over cliënten. Door efficiënt gebruik te maken van deze bestaande data willen we de zorgdriehoek cliënt, zorgprofessional en naaste zo min mogelijk belasten. Daarnaast kan datawetenschap gebruikt worden om vanuit deze gegevens met een nieuwe invalshoek naar de zorg te kijken.

In Kaart van start

'In Kaart' ging van start! In Kaart is een register voor mensen met ontwikkelingsproblemen en hun naasten. In Kaart verzamelt informatie over ontwikkelingsproblemen zoals (een vermoeden van) ADHD, autisme of een verstandelijke beperking en hun naasten. Ook kunnen heel breed ouders van kinderen met extra zorg of ondersteuning deelnemen aan een vragenlijst over zichzelf. Zo krijgen we beter zicht op bijvoorbeeld de aanpak van ontwikkelingsproblemen op school of in de wijk of veerkracht en burn-out bij ouders van kinderen met extra zorg of ondersteuning.

Samenwerking

In Kaart is ontwikkeld door een groep diverse mensen met allerlei verschillende achtergronden: ervaringsdeskundigen, ouders, zorgprofessionals en onderzoekers met kennis en ervaringen vanuit verschillende ontwikkelingsproblemen.

Onderzoek via In Kaart

Onderzoekers kunnen onderzoek doen met de gegevens uit In Kaart of aan de deelnemers nieuwe vragen voorleggen. Elk onderzoek draagt bij aan meer kennis en begrip over ontwikkelingsproblemen of een extra zorgvraag. Binnen In Kaart komen gegevens van veel mensen samen. Daarbij is er oog voor de eigenheid van individuen en doen we recht aan de complexiteit van de beperkingen die ontwikkelingsproblemen van mensen zelf of voor hun naasten met zich mee kunnen brengen. Het doel van In Kaart is bijdragen aan oplossingen en goede ondersteuning voor mensen met problemen in de ontwikkeling of een extra zorgvraag en hun ouders.

In Kaart: Ouders in Evenwicht

Middels In Kaart wordt een deel van het onderzoek Ouders in Evenwicht uitgevoerd. In dit project onderzoeken ouders, zorgprofessionals en onderzoekers samen wat een burn-out precies betekent voor ouders van kinderen met extra zorg en hoe een burn-out voorkomen kan worden. Met behulp van de vragenlijsten in In Kaart ontstaat een beter beeld van de invloed die verschillende beschermende en risicofactoren hebben op burn-out. Dat levert vervolgens handreikingen op om preventief ouders zodanig te ondersteunen dat een burn-out wellicht voorkomen kan worden.

Implementatie - het toepassen van onderzoek in de praktijk

Adviseur Kennisontwikkeling

Bij Viveon werken Adviseurs Kennisontwikkeling. Een adviseur kennisontwikkeling is niet specifiek betrokken bij één project maar houdt zich heel breed bezig met de vraag 'hoe kunnen we onderzoek en praktijk aan elkaar verbinden en de kennisontwikkeling in zorgorganisaties versterken?' Meer lezen over de taken van een adviseur kennisontwikkeling kun je doen op [onze website](#).

Viveon-derzoekt

Viveon doet veel onderzoek naar mensen met een verstandelijke beperking. Maar waar gaan die onderzoeken eigenlijk over? Op ons [YouTubekanaal](#) interviewen de mensen die onderzocht worden de onderzoekers. Zodat iedereen snapt waar ons onderzoek over gaat. En wat de uitkomsten zijn. De video's zijn gemaakt door [De ervaringsdeskundigen Midden-Nederland](#).

In de eerste aflevering nemen ervaringsdeskundige Benjamin en onderzoeker Maaike je mee in het onderzoek naar sociale informatieverwerking. Uit haar onderzoek blijkt dat mensen met een licht verstandelijke beperking door een andere sociale informatieverwerking vaker agressief zijn dan mensen zonder beperking. Begeleiders kunnen mensen met een LVB door dit onderzoek beter helpen omdat ze beter snappen hoe de agressie ontstaat.

In de tweede aflevering praten ervaringsdeskundige Frank en onderzoeker Carlo over het onderzoek naar incidentmeldingen tijdens coronatijd. Carlo vertelt hoe onderzoekers ontdekten dat ze kunnen 'meten' hoe het gaat met bewoners van woonhuizen in de gehandicaptenzorg. Het aantal incidenten met agressie en geweld nam namelijk toe tijdens de coronaperiode, waardoor onderzoekers konden zien dat het minder goed gaat als bewoners minder te doen hebben.

Onderzoek en toepassing gecombineerd

Het toepassen van nieuwe methodes in de zorg om deze te verbeteren is niet altijd even makkelijk. Daarom wordt er binnen Viveon onderzoek gedaan naar factoren die van invloed zijn op het falen dan wel slagen van een implementatieproces.

Zorgprofessionals, onderzoekers en ervaringsdeskundigen vormen in het project Vrijheid & Veiligheid leerwerkgemeenschappen waarin zij samen leren over implementatie. Met deze kennis kunnen zij in een later stadium andere zorgorganisaties adviseren bij de implementatie van deze methoden.

Anne van Middelaar is beleidsmedewerker zorgbeleid bij 's Heeren Loo en is vanuit die rol betrokken bij de implementatietrajecten. "We willen graag meedoen aan wetenschappelijk onderzoek, maar het moet ook passen binnen de mogelijkheden van de organisatie en de teams. Het is goed om te zien dat Viveon heeft besloten om zoveel mogelijk informatie uit bestaande systemen te halen en zo min mogelijk vragenlijsten en interviews toe te voegen. Dit betekent dat de teams geen extra werk krijgen. We wilden ook alleen teams benaderen die zelf geïnteresseerd waren in de methodes en zelf gemotiveerd waren om aan het onderzoek mee te doen als pilotteam. Viveon heeft het onderzoeksplan zo aangepast dat dit mogelijk was, zonder dat het de onderzoeksresultaten beïnvloedt. Hierdoor sluit het onderzoek zo goed mogelijk aan op wat er praktisch haalbaar is. Dit maakt het makkelijker om teams te motiveren en om de methode toe te passen. Door mee te doen aan dit onderzoek leren we meer over de effectiviteit van de methode en hoe we die kunnen implementeren in onze organisatie. Meedoen aan de leerwerkgemeenschap heeft daarbij zeker geholpen. Elke organisatie werkt namelijk net even anders, waardoor een nieuwe methode ook net even anders toegepast wordt. Dat helpt bij de zoektocht naar wat het beste werkt in onze eigen organisatie. Zo kunnen we nieuwe methodes zo goed mogelijk inzetten en implementeren."

Samenwerkingen

Viveon verwacht dat onderzoek pas echt bijdraagt als het goed is ingebed in de praktijk. De onderzoekers van Viveon werken daarom intensief samen met de zorgdriehoek van cliënt, zorgprofessional en naaste. Dit doen we bij het ontdekken, onderzoeken en ontwikkelen van kennisvragen en het vertalen van kennis naar bruikbare handvatten voor in de (zorg)praktijk. In en buiten de onderzoeksprojecten werken we daarom met diverse partners met verschillende achtergronden samen.

Een actueel overzicht van onze samenwerkingspartners is te vinden op onze website onder [het kopje Samenwerking](#).

Ervaringskennis in onderzoek

Ervaringsdeskundigen leveren een belangrijke bijdrage aan de activiteiten van Viveon. Onderzoekers hebben kennis over het doen van onderzoek en algemene kennis over een onderwerp, zoals gedrag. Ervaringsdeskundigen hebben kennis over het leven met een (verstandelijke) beperking en specifieke kennis, bijvoorbeeld over hun eigen gedrag. Door de samenwerking ontstaan nieuwe ideeën en inzichten, al is het maar omdat het onderzoekers helpt om zich te verplaatsen in mensen met beperkingen en hun naasten door in open gesprek met elkaar te gaan. Ook zorgt dit ervoor dat onderzoek gebeurt met respect voor de mensen om wie het gaat en draagt het bij aan het toegankelijk maken van het onderzoek. Door het hele jaarverslag heen is te lezen hoe ervaringsdeskundigen, zorgprofessionals en naasten in de verschillende onderzoeken betrokken zijn.

Als je in het algemeen meer wil weten over hoe ervaringskennis in Viveons onderzoek wordt ingebed dan kan je daarover lezen op onze website.

Viveon in gesprek met het bestuur van 's Heeren Loo, de start van een reeks

De samenwerking tussen 's Heeren Loo en de Vrije Universiteit Amsterdam in de Academische Werkplaats Viveon is gebaseerd op de overtuiging dat co-creatie leidt tot wetenschappelijk onderbouwde en bruikbare kennis voor de praktijk.

In het najaar van 2022 heeft een eerste overleg plaatsgevonden tussen het MT van Viveon en de Raad van Bestuur van 's Heeren Loo, in de persoon van bestuurder Ageeth Ouwehand, samen met de directie van Advisium, het onderdeel van 's Heeren Loo waarin expertise wordt gebundeld en ingezet in de zorg. Het overleg vloeide voort uit de zelfevaluatie van Viveon van begin 2022. Hierin stelden we vast dat we als academische werkplaats weliswaar goed zijn aangesloten op de kennisinfrastructuur van 's Heeren Loo en het onderdeel Advisium, maar dat een direct gesprek met het bestuur over het programma van Viveon en de opbrengsten ervan wenselijk is.

In dat licht hebben het MT van Viveon en het bestuur van 's Heeren Loo zich voorgenomen om elkaar twee keer per jaar te spreken. Het doel van deze gesprekken is om kennis en ervaringen uit te wisselen die van belang kunnen zijn voor de ontwikkeling van strategisch beleid en nieuwe kennis.

De eerste ontmoeting in deze reeks vond plaats in september 2022. Behalve Ageeth Ouwehand en de MT-leden van Viveon waren de in 2022 begonnen Advisium-directeuren Paul Jochems en Fried Böhmer aanwezig. Naast een kennismaking is in deze eerste vergadering gesproken over de inrichting van het overleg. In alle gesprekken is er ruimte voor de bespreking van actuele ontwikkelingen en de mogelijke gevolgen daarvan voor strategisch beleid en de programmering van onderzoek. In het voorjaarsoverleg is een vast agendapunt dat we gezamenlijk reflecteren op de belangrijkste uitkomsten van Viveon in het afgelopen jaar en de betekenis daarvan voor 's Heeren Loo. In het najaar staat de opstelling van het jaarplan van Viveon voor het nieuwe kalenderjaar centraal. In deze bijeenkomst zet de academische werkplaats uiteen welke accenten hierin zullen worden gelegd en reageert het bestuur van 's Heeren Loo hierop vanuit strategisch belang van de organisatie. De structurele afstemming tussen en regelmatige reflectie op strategisch beleid en kennisontwikkeling zal bijdragen aan een sterkere verbinding tussen de zorgorganisatie 's Heeren Loo en de Vrije Universiteit Amsterdam.

Ageeth Ouwehand
Lid Raad van Bestuur 's Heeren Loo

Reflectie Ageeth Ouwehand op Publiek Jaarverslag Viveon

"Kennisontwikkeling is essentieel om bij te dragen aan een goed leven voor cliënten en mooi werk voor medewerkers - twee belangrijke beloftes van 's Heeren Loo." Hiermee trapt Ageeth Ouwehand (Raad van Bestuur 's Heeren Loo) af in een gesprek over kennisontwikkeling. "We zijn ervan overtuigd dat we gezamenlijk meer bereiken. Daarom werken wij samen met de Vrije Universiteit Amsterdam in de Academische Werkplaats Viveon."

In alle Viveon-projecten trekken praktijk én onderzoek samen op. Ouwehand: "Zo kunnen we ervoor zorgen dat de kennis die we ontwikkelen wetenschappelijk onderbouwd is én toepasbaar in de praktijk. En daarmee kan 's Heeren Loo nóg beter bijdragen aan de beloftes van de organisatie.

Het draagt bovendien bij aan onze positie op de arbeidsmarkt. We kunnen onze medewerkers de kans geven om mee te werken aan kennisontwikkeling. Dit kan op verschillende plekken in de kennisketens. In één van de [expertisecentra](#), bijvoorbeeld. Of door onderzoek te doen als science practitioner. Deze mogelijkheden maken ons aantrekkelijk als werkgever."

Terugkijkend op de resultaten van Viveon in 2022 is er veel bruikbare kennis ontwikkeld. Zo hebben we meer inzicht in de visie van naasten op de

psychologische basisbehoeften van mensen met (zeer) ernstige verstandelijke en meervoudige beperkingen ((Z)EVMB). En hoe de omgeving in die behoeften kan voorzien. Dit is gedeeld via verschillende platforms en kunnen we gebruiken in gesprekken in de driehoek over een goed leven van de cliënt. Onderzoek van Viveon bekrachtigt ook de successen in de praktijk. Voorafgaand aan de invoering van de Wet zorg en dwang (Wzd), hebben we grote investeringen gedaan om randvoorwaarden te creëren voor implementatie van de wet. Met name door medewerkers te ondersteunen. Het onderzoek naar de afbouw van onvrijwillige zorg laat ons nu zien dat we als 's Heeren Loo daarin goed bezig zijn. We zijn tevreden over wat we georganiseerd hebben om volgens het gedachtegoed van de Wzd te werken. Wel zijn we kritisch op de bureaucratie rond de Wzd, daar zien we verbeterkansen.

Naast inhoudelijke kennisontwikkeling heeft Viveon ook aandacht voor de ontwikkeling van innovatieve werkvormen om kennis over te dragen in de praktijk. Binnen praktijkleren is de Leer- en Ontwikkelingsprint ingezet. Een tool die aanzet tot reflectie en leren van elkaar. De kennis en ervaring die we verzamelden door dit onderzoek nemen we mee om het leren en ontwikkelen op de werkvloer verder vorm te geven. Zo blijven we bijdragen aan mooi werk voor medewerkers!

“Ik kijk terug op een zeer vruchtbaar jaar voor Viveon. En ik kijk uit naar de verdere samenwerking om bruikbare kennis voor de praktijk te ontwikkelen. Om samen de zorg nog meer te verbeteren.”

Samenwerking met andere partijen

Viveon wordt structureel gefinancierd door ZonMW in opdracht van het ministerie van VWS. Dit is binnen het programma Academische Werkplaatsen Verstandelijke Beperking. Samen met de andere Academische Werkplaatsen in dit programma vormen we de Associatie van Academische Werkplaatsen VB. De associatie bestaat uit de academische werkplaatsen Leven met een verstandelijke beperking van Tranzo, Viveon, Sterker Op Eigen Benen, GOUD, Bartiméus-VU 'Sociale relaties & ICT', Verstandelijke Beperking & Geestelijke Gezondheid, EMB en Ben Sajet centrum.

Afgelopen jaar kwamen alle academische werkplaatsen samen tijdens de Researchdag. Hier werd volop kennis en ervaring uitgewisseld en het bracht mensen uit heel het land nader tot elkaar. De Associatie van Academische Werkplaatsen is gestart met het schrijven van een gezamenlijk kennis- en onderzoeksprogramma voor de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking. Door samenwerking bracht de Associatie kennis uit verschillende werkplaatsen samen. Met hulp van 'Science Mapping' is inzichtelijk gemaakt waar de kracht van iedere unieke Academische Werkplaats zit. Ook heeft de Associatie [de website](#) vernieuwd.

Overzicht van alle projecten

Een actueel overzicht van alle lopende en afgeronde projecten van Viveon is te vinden op de [Projectpagina van Viveon](#).

Lijst met publicaties, presentaties en webinars

Een overzicht van alle Viveon-publicaties van 2022 is te vinden op de [Publicatiepagina van Viveon](#).

18

Publicaties

12

Presentaties

op Nederlandse en internationale conferenties en werkgroepen.

2

Extern onderwijs

5

Audio visuele Publicaties

2

Webinars

- Herkennen en omgaan met stress
- Digitaal op bezoek.

Colofon:

Viveon

academische werkplaats 's Heeren Loo - VU

Managementteam

Carlo Schuengel

Bas Bijl

Paul Jochems

Adviseurs Kennisontwikkeling

Simone van der Plas

Maaïke van Rest

Redactie Publieksjaarverslag

Karen van Meeteren

Simone van der Plas

Francis Herbers

Inhoud

Alle medewerkers binnen Viveon

Postadres

Van der Boechorststraat 7-9

1081 BT Amsterdam

Contact

info@viveon.nl

Ontwerp

[DOKS] Ontwerpburo